

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Osobitná časť

K čl. I

K § 1

Vymedzuje sa predmet zákona, ktorým je rozsah a spôsob vykonania sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 (ďalej len „sčítanie“) ako osobitného druhu štatistického zisťovania realizovaného vo verejnom záujme pre potreby plnenia úloh orgánov verejnej moci v Slovenskej republike a plnenie úloh Európskej únie v oblastiach, ktoré patria do jej pôsobnosti, podľa osobitných predpisov. Zákon ďalej vymedzuje rozhodujúci okamih sčítania, dobu sčítania, povinnosti osôb súvisiacich so sčítaním, pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí na účel sčítania a poskytovanie získaných údajov.

Verejný záujem na riadnom vykonaní sčítania je odôvodnený účelom sčítania, ktorým je získať dostatočne spoľahlivé, podrobné a porovnateľné údaje o obyvateľoch, domoch a bytoch s cieľom umožniť plniť úlohy, ktoré vyplývajú

- a) orgánom štátnej správy a orgánom územnej samosprávy z osobitných predpisov,
- b) zo záväzkov Slovenskej republiky vo vzťahu k Európskej únii v oblasti zberu periodických štatistických údajov o obyvateľstve a o hlavných rodinných, sociálnych a ekonomických charakteristikách jednotlivcov a charakteristikách ich bývania potrebných na plnenie úloh Európskej únie v oblastiach, ktoré patria do jej pôsobnosti.

Z hľadiska práva Európskej únie predstavuje návrh zákona vnútroštátne opatrenie na vykonanie nasledovných nariadení v rámci sčítania v roku 2021:

- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 z 9. júla 2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov (Ú. v. EÚ L 218, 13.8.2008),
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1260/2013 z 20. novembra 2013 o európskej demografickej štatistike (Ú. v. EÚ L 330, 10.12.2013),
- vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2017/543 z 22. marca 2017, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov, pokiaľ ide o technické špecifikácie tém a ich členení (Ú. v. EÚ L 78, 23.3.2017),
- nariadenie Komisie (EÚ) č. 2017/712 z 20. apríla 2017, ktorým sa stanovuje referenčný rok a prijíma sa program štatistických údajov a metaúdajov pre sčítanie obyvateľov, domov a bytov podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 (Ú. v. EÚ L 105, 21.4.2017),
- vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2017/881 z 23. mája 2017, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov, pokiaľ ide o formu a štruktúru správ o kvalite a technický formát na zasielanie údajov, a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1151/2010 (Ú. v. EÚ L 135, 24.5.2017),
- vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2018/1799 z 21. novembra 2018 o prechodnom

priamom štatistickom opatrení zameranom na zverejňovanie vybraných tém sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 geokódovaných na sieť s bunkami s rozlohou bunky 1 km² (Ú. v. EÚ L 296, 22.11.2018).

Sčítanie je osobitným druhom štatistického zisťovania a je založené na zásade neustranosti, transparentnosti, spoľahlivosti, relevancie, efektívnosti nákladov a ochrany dôverných štatistických údajov vrátane osobných údajov.

Podľa čl. 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov (ďalej len „nariadenie o sčítaní“) sú členské štáty EÚ povinné predkladať Komisii (Eurostatu) údaje o obyvateľoch, ktoré sa týkajú stanovených demografických, sociálnych a ekonomických charakteristík osôb, rodín a domácností, ako aj údaje o domoch a bytoch na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, ktoré sú stanovené v prílohe nariadenia o sčítaní.

Vo vzťahu k obyvateľom ide o nasledovné povinné témy údajov:

- Miesto obvyklého bydliska,
- Pohlavie,
- Vek,
- Rodinný stav,
- Štát/miesto narodenia,
- Štátna príslušnosť,
- Predchádzajúce miesto obvyklého bydliska a dátum príchodu do súčasného miesta alebo miesto obvyklého bydliska jeden rok pre sčítaním,
- Vzťahy medzi členmi domácnosti,
- Celkový počet obyvateľov,
- Miesto,
- Status domácnosti,
- Status rodiny,
- Typ základu rodiny,
- Veľkosť základu rodiny,
- Typ súkromnej domácnosti,
- Veľkosť súkromnej domácnosti,
- Miesto zamestnania,
- Súčasná ekonomická aktivita,
- Zamestnanie,
- Odvetvie ekonomickej činnosti,
- Postavenie v zamestnaní,
- Najvyššie dosiahnuté vzdelanie,
- Pobyt v zahraničí a rok príchodu do krajiny (od roku 1980).

Vo vzťahu k domom a bytom ide o nasledovné témy údajov:

- Typ obydlija
- Miesto obydlija
- Obývanosť bytu

- Počet bývajúcich
- Úžitková podlahová plocha a/alebo počet miestností v obytných jednotkách
- Byty podľa druhu budovy
- Byty podľa obdobia výstavby
- Miera hustoty obývanosti
- Podmienky bývania
- Forma vlastníctva
- Systém dodávky vody
- Záchod
- Kúpeľňa
- Typ kúrenia

Ide o značne rozsiahly súbor skupín/tém údajov, ktoré musia byť zisťované. Nariadenie o sčítaní upravuje aj možné spôsoby získavania údajov. Podľa čl. 4 nariadenia o sčítaní môžu členské štáty založiť štatistiky na rôznych zdrojoch údajov, najmä na:

- a) tradičnom sčítaní,
- b) sčítaní založenom na registroch,
- c) kombinácii tradičného sčítania a výberového zisťovania,
- d) kombinácii sčítania založeného na registroch a výberového zisťovania,
- e) kombinácii sčítania založeného na registroch a tradičného sčítania,
- f) kombinácii sčítania založeného na registroch, výberového zisťovania a tradičného sčítania,
- g) vhodnom zisťovaní so striedavými výbermi (rotačné sčítanie).

Členské štáty sú povinné zabezpečiť, aby zdroje údajov a metodika použitá na plnenie požiadaviek tohto nariadenia spĺňali základné charakteristiky sčítania obyvateľov, domov a bytov, vymedzené v článku 2 písm. i) nariadenia o sčítaní, a to v čo najväčšom možnom rozsahu. Základnými charakteristikami sčítania sú požiadavka na individuálne sčítanie, simultánnosť, univerzálnosť v rámci definovaného územia, dostupnosť údajov o malej oblasti a definovanú periodicitu. Členské štáty sú povinné vyvinúť neustále úsilie o zlepšenie dodržiavania uvedených základných charakteristík poskytovaných údajov a sčítania ako takého.

K § 2

Zákon ustanovuje, že sčítaním sa získavajú údaje o obyvateľoch Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) a údaje o domoch a bytoch na území SR. Konkrétne témy zisťované pri sčítaní v roku 2021 sú uvedené v zozname, ktorý je prílohou zákona. Odsek 3 je splnomocňujúcim ustanovením na vydanie opatrenia Štatistického úradu SR (ďalej len „úrad“), v ktorom ustanoví podrobnosti o charakteristikách a štruktúre údajov zisťovaných sčítaním a o témach podľa zoznamu, ďalej opatrenie ustanoví podrobnosti o spôsobe a forme zisťovania údajov a tiež vzory elektronických formulárov pre sčítanie.

Rozsah zisťovaných údajov vychádza zo skutočnosti, že SR je povinná poskytnúť štatistické údaje v stanovenej štruktúre a forme Európskej únii (ďalej len „EÚ“) a Organizácii spojených

národov (ďalej len „OSN“). Aj v roku 2021 bude sčítanie súčasťou celosvetového programu populačných, domových a bytových censov pod záštitou EÚ a OSN. Všetky členské štáty EÚ majú povinnosť zaradiť do sčítania rovnaké, resp. porovnateľné definície zisťovaných údajov. Takáto striktná koordinácia sčítania v jednotlivých štátoch zabezpečí porovnateľnosť censových údajov a ich mnohostranné využitie nielen na národnej, európskej, ale aj širšej medzinárodnej úrovni.

Sčítanie vytvára súbor hodnotných údajov a informácií o stave spoločnosti, o jej demografických, sociálno-ekonomických a kultúrnych štruktúrach, o životných podmienkach obyvateľov a bývaní. Kľúčové sú tiež údaje o počtoch obyvateľov na úrovni republiky, krajov, okresov a obcí a hodnoverné východiská pre ich prognózy. Tieto informácie podporujú plánovanie, administratívu, rozvoj politik a vyhodnocovanie aktivít vlády a iných užívateľov.

Cieľom sčítania je zistiť údaje, ktoré sú nevyhnutné na vytváranie európskych štatistík, údaje, ktoré sú nevyhnutné na vytváranie národných štatistík, a údaje, ktoré sú žiadané používateľmi štatistík.

K § 3

Zavádzajú sa základné pojmy, ktorých vymedzenie je nevyhnutným predpokladom zabezpečenia jasnosti, zrozumiteľnosti a vykonateľnosti zákona. Pri jednotlivých zákonných definíciách sa vychádza z príslušnej vnútroštátnej, ale i európskej legislatívy, aby sa zabezpečila medzinárodná porovnateľnosť zistených údajov, čo je jedným z hlavných predpokladov úspešného sčítania. Návrhom zákona sa však napriek uvedenému netransponuje žiadna smernica Európskej únie, no ide o vykonanie nariadení Európskej únie upravujúcich povinnosť národných štatistických orgánov poskytnúť v rámci sčítania obyvateľov, domov a bytov porovnateľné údaje. Východiskom je tiež pojmoslovie používané v rámci národného štatistického systému.

K § 4

Za rozhodujúci okamih sčítania sa ustanovuje polnoc zo štvrtka 31. decembra 2020 na piatok 1. januára 2021. Tento referenčný termín je záväzný pre všetky povinné osoby. Je ustanovený na začiatok kalendárneho roka s ohľadom na použitie registrov a administratívnych zdrojov údajov a ich integráciu s údajmi z terénu. Doba sčítania je obdobím, v ktorom sa uskutoční samotné sčítanie prostredníctvom formulárov. V ustanovenom časovom úseku budú povinné osoby poskytovať údaje s platnosťou k rozhodujúcemu dátumu. Doba sčítania je ustanovená odlišne pre sčítanie obyvateľov a pre sčítanie domov a bytov. Doba sčítania obyvateľov bude šesť týždňov a tri dni (od 15. februára 2021 do 31. marca 2021) a je určená na zber údajov od obyvateľov. Počas tejto doby si musia obyvatelia splniť svoju zákonnú povinnosť sčítať sa. Doba sčítania domov a bytov je ustanovená od 1. júna 2020 do 12. februára 2021, teda bude trvať viac ako osem mesiacov.

K § 5

Zákon zavádza nový inštitút dosčítavania, ktorý pri doterajších sčítaniach nebol explicitne pomenovaný v právnom predpise upravujúcom sčítanie. Ide o štatistické zisťovanie, ktoré možno realizovať po ukončení doby sčítania, ale najneskôr do 30. júna 2021 a jeho cieľom je zaistiť úplnosť údajov na účely posúdenia pokrytia a obsahu. Údaje, ktoré nebudú

v dostatočnom rozsahu pokryté zisťovaním v dobe sčítania, bude môcť úrad zistiť dodatočne. Na dosčítavanie sa primerane aplikujú ustanovenia zákona o sčítaní.

Dosčítavanie je potrebné odlišiť od postcenzu, ktorý je vymedzený v § 3 písm. t) a je ním sčítanie vykonávané po roku 2021, ktorého účelom je zabezpečiť aktualizáciu vybraných údajov v kratších časových intervaloch, a to ročných, trojročných alebo päťročných.

K § 6

Ustanovujú sa zdroje zisťovania údajov sčítania, a to formulár pre sčítanie obyvateľov, formulár pre sčítanie domov a bytov a administratívne zdroje. Návrh zákona má za cieľ znížiť administratívnu záťaž obyvateľov pri sčítaní v roku 2021, preto sa budú od obyvateľov zisťovať len tie údaje, ktoré nie sú v požadovanej forme dostupné z iných administratívnych zdrojov. Dochádza tak k významnej zmene prechodu od tradičného sčítania k novému, modernému spôsobu, ktorý sa nazýva integrované sčítanie. Integrované sčítanie je sčítaním, v ktorom sa kombinujú údaje dostupné z relevantných administratívnych zdrojov údajov s údajmi z terénneho zisťovania.

Použitie administratívnych zdrojov údajov pre účely cenzu maximalizuje použiteľnosť existujúcich zdrojov, môže redukovať záťaž respondentov a prispieť k redukcii nákladov na zber údajov v teréne. Integrácia údajov z administratívnych zdrojov údajov môže nahradiť potrebu priameho zberu určitých informácií a môže prispieť k zlepšeniu kvality kľúčových informácií z týchto zdrojov. Tieto trendy sú súčasťou modernizácie sčítania vo svete aj v EÚ. Nová paradigma kombinuje rozvoj a využitie administratívnych zdrojov údajov s flexibilitou štatistickej produkcie smerom k naplneniu nových potrieb.

Sčítanie v roku 2021 bude založené na plne elektronickom zbere údajov. Elektronické sčítanie je prostriedkom na zníženie administratívnej záťaže obyvateľov, zrýchľuje spracovanie údajov, t. j. skraca ich cestu ku koncovému používateľovi a dokáže eliminovať viaceré riziká, ktoré pri zbere údajov môžu vzniknúť. Formuláre pre sčítanie budú mať preto výlučne elektronickú formu. Výhodou elektronického formulára je, že je rýchly, bezpečný, menej zaťažuje životné prostredie a bude redukovať náklady na sčítanie v teréne a vo fáze spracovania.

Zákon výslovne ustanovuje, že zisťovanie údajov na účely sčítania prostredníctvom elektronických formulárov nie je výkonom verejnej moci v elektronickej forme podľa zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov. Postupy, procesy, práva a povinnosti podľa zákona o e-Governmente sa teda nebudú aplikovať na elektronickú formu sčítania.

Primárnym cieľom je dosiahnuť čo najvyššiu úroveň tzv. samosčítania, t. j. poskytnutia požadovaných údajov prostredníctvom elektronických formulárov priamo povinnou osobou bez potreby asistencie zo strany asistenta sčítania. Tzv. asistované sčítanie by malo byť využité len v prípade, ak ide o osobu, ktorá má sťažený prístup k elektronickým prostriedkom, resp. ktorá pociťuje tento sťažený prístup, a tým by mohlo dôjsť k neposkytnutiu údajov.

Formuláre budú dostupné vo viacerých jazykových mutáciách, a to v jazykoch národnostných menšín a vybraných svetových jazykoch. Podľa zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov

národnostných menšín v znení neskorších predpisov majú osoby patriace k národnostnej menšine právo používať jazyk národnostnej menšiny v úradnom styku za podmienok určených týmto zákonom. Jednou z podmienok je aj dosiahnutie určitého podielu osôb hlásiacich sa k národnostnej menšine v príslušnej obci vychádzajúc pritom z posledných výsledkov sčítania.

Výsledky zo sčítania sa ďalej premietnu aj do prílohy k nariadeniu vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania SR patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva. Podľa § 2 ods. 7 zákona o používaní jazykov národnostných menšín sa v príslušných obciach poskytujú občanom úradné formuláre na požiadanie dvojjazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku menšiny. Sčítací formulár bude preto vyhotovený aj v jazykoch národnostných menšín, a to v jazyku maďarskom, rómskom, rusínskom, ukrajinskom a nemeckom. Sčítacie formuláre budú z dôvodu, aby sa uľahčilo sčítanie cudzincom, dostupné aj v anglickom a francúzskom jazyku.

K § 7

Ustanovuje sa základný okruh osôb, ktorým zákon stanovuje určité povinnosti v rámci vyplnenia formulárov pre sčítanie. Povinnými osobami budú v tomto smere všetci obyvatelia, to znamená občania s trvalým pobytom alebo prechodným pobytom na území SR; cudzinci s trvalým, prechodným alebo tolerovaným pobytom na území SR, okrem cudzincov požívajúcich diplomatické výsady a imunity podľa medzinárodného práva a osoby s obvyklým pobytom na území SR.

U neplnoletých obyvateľov a obyvateľov s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony bude povinnou osobou ich zákonný zástupca.

Povinnou osobou bude aj zakladateľ alebo zriaďovateľ zariadenia, v ktorom sa poskytuje individuálne, kolektívne, dočasné alebo trvalé ubytovanie ako výlučná činnosť alebo ako vedľajšia alebo doplnková činnosť popri plnení inej funkcie daného zariadenia, najmä domov sociálnych služieb, zariadenie pre seniorov, útulok, domov na polceste, zariadenie núdzového bývania, zariadenie podporovaného bývania, zariadenie opatrovateľskej služby, špecializované zariadenie, centrum pre deti a rodiny, diagnostické centrum, liečebno-výchovné sanatórium, reedukačné centrum a zariadenie ústavnej zdravotnej starostlivosti. Ak zariadenie nemá zakladateľa alebo zriaďovateľa, bude povinnou osobou pre sčítanie obyvateľov štatutárny orgán tohto zariadenia (zakladateľ zariadenia, zriaďovateľ zariadenia alebo štatutárny orgán zariadenia ďalej aj ako „osoba zodpovedná za zariadenie“).

Povinnou osobou pre sčítanie domov a bytov budú

- obec,
- spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov v bytovom dome,
- správca, ktorým je podľa § 6 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov“) iná právnická osoba alebo fyzická osoba, s ktorou vlastníci bytov a nebytových priestorov uzatvoria zmluvu o výkone správy.

Tieto osoby budú mať povinnosť poskytovať údaje v rozsahu a spôsobom určeným týmto zákonom.

K § 8

Elektronické formuláre pre sčítanie obyvateľov budú vytvorené takým spôsobom, aby umožnili obyvateľom sčítať sa samostatne. Pomoc asistenta by mala byť potrebná len výnimočne, a to buď s pomocou stacionárneho asistenta v kontaktnom mieste alebo prostredníctvom mobilného asistenta, ktorý môže navštíviť aj domácnosti. Obyvateľ alebo jeho zákonný zástupca je povinný vyplniť formulár pre sčítanie obyvateľov úplne, včas (t. j. v období od 15. februára do 31. marca 2021), správne a pravdivo, pričom vo formulári uvedie údaje podľa stavu k rozhodujúcemu okamihu sčítania (t. j. polnoc z 31. decembra 2020 na 1. januára 2021). Elektronický formulár pre sčítanie obyvateľov môže za obyvateľa vyplniť aj iná osoba, napr. príbuzný alebo osoba, ktorá s ním žije v spoločnej domácnosti.

Keďže v rozhodujúci okamih sčítania bude určitá časť obyvateľov ubytovaná v zariadeniach podľa § 3 písm. j) zákona, zákon ukladá za účelom zabezpečenia úplnosti sčítania povinnosti aj osobám zodpovedným za zariadenie. Aj tu je zachovaný princíp, že primárne sa obyvateľ sčíta sám. Osoba zodpovedná za zariadenie je povinná osoby ubytované v zariadení počas doby sčítania informovať o tom, že prebieha sčítanie a že majú povinnosť vyplniť formulár pre sčítanie obyvateľov, zároveň je povinná vytvoriť im v rámci ich denného programu na to časový priestor a umožniť, aby im v prípade potreby pomohol asistent sčítania.

Taktiež je osoba zodpovedná za zariadenie sama povinná poskytnúť potrebné údaje asistentovi sčítania v dobe sčítania obyvateľov. Zariadenie poskytne údaje, ktoré má k dispozícii o obyvateľovi podľa stavu k rozhodujúcemu okamihu sčítania. Zariadenie tiež poskytne údaje o tých obyvateľoch, ktorí sami nie sú schopní splniť si svoju povinnosť sčítať sa a v dobe sčítania sú ubytovaní v zariadení. Samozrejme povinnosť sa vzťahuje len na tie zo zisťovaných údajov, ktoré má osoba zodpovedná za zariadenie počas doby sčítania k dispozícii, t. z. poskytol mu ich samotný obyvateľ alebo jeho zákonný zástupca. Osoba zodpovedná za zariadenie má tiež povinnosť uchovávať údaje o obyvateľoch, ktorí boli v zariadení ubytovaní k rozhodujúcemu okamihu sčítania, t. j. k polnoci z 31. decembra 2020 na 1. januára 2021 až do doby vykonania sčítania (ktoré prebehne medzi 15. februárom a 31. marcom 2021). Táto povinnosť sa vzťahuje len na údaje, ktoré sa zisťujú podľa formulára pre sčítanie obyvateľov.

K § 9

Obec sama disponuje určitými údajmi o domoch a bytoch, ktoré sa nachádzajú na jej území, resp. v prípade menších obcí, kde je len niekoľko bytových domov, môže obec disponovať všetkými údajmi o domoch a bytoch potrebnými pre sčítanie. Na základe týchto údajov a údajov získaných od spoločenstiev vlastníkov bytov a nebytových priestorov a správcov vykoná sčítanie domov a bytov sama obec. Obec vykoná sčítanie vyplnením formulára pre sčítanie domov a bytov, pričom zákon jej ukladá povinnosť vykonať sčítanie úplne, včas, správne a pravdivo. Rovnako ako pri sčítaní obyvateľov sa budú formuláre pre sčítanie domov a bytov vyplňať počas doby sčítania (t. j. medzi 1. júnom 2020 a 12. februárom 2021) a vyplňať sa budú údaje podľa stavu k rozhodujúcemu okamihu sčítania (t. j. k polnoci z 31. decembra 2020 na 1. januára 2021).

V prípade, ak obec nedisponuje z vlastnej činnosti dostatočnými údajmi na účel sčítania domov a bytov, má obec možnosť požiadať spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov v bytovom dome alebo správcov podľa zákona o vlastníctve bytov o poskytnutie presne špecifikovaných údajov o domoch a bytoch. Spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov poskytne na základe tejto žiadosti obci požadované údaje o domoch a bytoch, ktoré spravuje, a to v lehote 60 dní od doručenia žiadosti obce. Nepredpokladá sa plošné zisťovanie údajov od všetkých osôb vykonávajúcich správu bytového domu, ale len v prípadoch, keď obec vyhodnotí, že nemá dostatočné údaje na zabezpečenie úplného sčítania domov a bytov.

Sčítaniu domov a bytov podliehajú:

- domy, za ktoré sa na účely sčítania považuje bytová budova, tak ako ju vymedzuje § 43b ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a nebytová budova, tak ako ju vymedzuje § 43c stavebného zákona za podmienky, že je táto budova v rozhodujúci okamih sčítania aspoň sčasti obývaná. Sčítaniu domov a bytov nepodliehajú zastupiteľské úrady cudzích štátov.
- byty, za ktoré sa na účely sčítania považuje byt tak, ako ho vymedzuje § 43b ods. 4 stavebného zákona nachádzajúci sa v dome a iné obydlie.

Pojem iné obydlie sa do zákona o sčítaní zavádza z dôvodu, aby bolo možné sčítaním zachytiť aj iné formy bývania, v ktorých obyvatelia môžu prebývať, avšak nespĺňajú zákonnú definíciu domu alebo bytu v zmysle stavebného zákona. Iným obydľím sa na účely zákona o sčítaní rozumie také obydlie, ktoré v rozhodujúcom okamihu sčítania slúži na bývanie, teda je reálne obývané, avšak nie je súčasťou domu, ani bytom, či obytnou miestnosťou. Je ním najmä stavebná konštrukcia, ktorá ale nespĺňa požiadavku na stavbu alebo inú obytnú jednotku.

K § 10

Keďže sčítanie v roku 2021 bude realizované elektronicky, funkcia sčítacieho komisára známa z predchádzajúcich sčítaní nebude potrebná. Nie je samozrejme možné odôvodnene očakávať, že všetci obyvatelia, ktorí podliehajú sčítaniu sa budú schopní sčítať sami vyplnením elektronického formulára. Preto sa zriaďuje inštitút asistenta sčítania, ktorý môže pôsobiť v troch formách, a to ako stacionárny asistent v kontaktnom mieste, stacionárny asistent zariadenia alebo mobilný asistent.

Na účely sčítania v roku 2021 budú zriadené kontaktné miesta, kde sa občania budú môcť sčítať a ktoré budú umiestnené tak, aby bola obyvateľom poskytnutá čo najlepšia dostupnosť kontaktných miest – na obecnom úrade, inom mieste v obci alebo na integrovanom obslužnom mieste občana. V kontaktných miestach budú obyvateľom po celú dobu sčítania k dispozícii tzv. stacionárni asistenti sčítania, ktorí im v prípade potreby poskytnú adekvátnu pomoc. Cieľom je ponúknuť občanovi čo najviac možností sčítať sa pri minimálnej záťaž z hľadiska času a prístupu.

Predpokladá sa, že v zariadeniach podľa § 3 písm. j) tohto zákona môže byť väčší počet osôb, pre ktoré by sčítanie sa samostatne mohlo predstavovať určitú záťaž alebo by toho vôbec neboli schopné a ktorým zdravotný stav alebo režim v zariadení neumožňuje návštevu kontaktného miesta. Preto bude možné vymenovať stacionárneho asistenta zariadenia, ktorý bude asistovať

pri sčítaní v zariadení. Stacionárny asistent zariadenia môže byť podľa potreby vymenovaný len pre jedno zariadenie alebo aj pre viac zariadení, ak sa nachádzajú na území tej istej obce.

So sčítaním obyvateľov v teréne bude obyvateľom pomáhať mobilný asistent. Mobilnému asistentovi sa prideli virtuálny asistenčný obvod (súbor blízkych alebo susediacich adries), pričom jeho úlohou bude asistovať pri sčítaní najmä sociálne vylúčeným osobám, digitálne vylúčeným osobám, to znamená osobám, ktoré nemajú prístup k digitálnym technológiám alebo s nimi nevedia pracovať, príslušníkom marginalizovaných komunit, osobám s ťažkým zdravotným postihnutím, dôchodcom a iným znevýhodneným skupinám. Jeho úlohou bude navštíviť v domácnosti osoby, ktoré nie sú schopné samé sa sčítať a tiež zabezpečiť zber údajov. Miera schopnosti sčítať sa formou tzv. samosčítania nebude asistentom sčítania, ani obcou, nijako zisťovaná a je ponechané na obyvateľovi, aby vyhodnotil, či požaduje vykonanie asistovaného sčítania. Ak asistenciu požaduje, môže obyvateľ navštíviť kontaktné miesto a využiť služby stacionárneho asistenta, alebo osloví obyvateľ obec, resp. kontaktnú osobu určenú obcou na účel sčítania, a požiada o asistenciu mobilného asistenta.

Pri vyplňaní e-formulára sa uprednostňuje vzhľadom na charakter zbieraných údajov samosčítanie. Samosčítanie je komfortnejšie a rýchlejšie. Ak sa obyvateľ rozhodne sám sčítať, svoju povinnosť si môže splniť kedykoľvek a kdekoľvek počas doby sčítania obyvateľov. Nie je obmedzený priestorom ani časom. Pri samosčítaní nedochádza k narušeniu komfortnej zóny obyvateľa.

K § 11

Ustanovujú sa predpoklady na vymenovanie za asistenta sčítania, ktorými sú občianstvo v členskej krajine EÚ, vek viac ako 18 rokov, ovládanie štátneho jazyka, najmenej úplné stredné vzdelanie, bezúhonnosť, spoľahlivosť, plná spôsobilosť na právne úkony a odborná spôsobilosť. Tieto základné požiadavky kladené na asistenta sčítania majú zabezpečiť, aby do tejto funkcie boli menované osoby, u ktorých je predpoklad, že vzhľadom na svoje vzdelanie a morálny profil uspokojivo zabezpečia potrebnú asistenciu pri sčítaní obyvateľom a zároveň dodržia diskretnosť a mlčanlivosť vo vzťahu k údajom, s ktorými sa pri tom oboznámia.

Zákon ustanovuje, za ktoré úmyselné trestné činy nemohol byť asistent sčítania právoplatne odsúdený. Bezúhonnosť sa bude preukazovať výpisom z registra trestov. Na tento účel v súlade so snahou odbúrania byrokracie poskytne občan starostovi obce údaje potrebné na vyžiadanie výpisu; ten už bude priamo od prokuratúry žiadať obec a nebude touto skutočnosťou zaťažovaný samotný uchádzač o funkciu asistenta sčítania.

Požadované úplné stredné vzdelanie sa bude preukazovať vysvedčením o maturitnej skúške (úplné stredné vzdelanie je vzdelanie získané štúdiom na gymnáziu, strednej odbornej škole, strednej športovej škole). Ak sa o prácu asistenta sčítania uchádza osoba s vyšším stupňom vzdelania ako je úplné stredné vzdelanie, môže sa preukázať aj absolventským diplomom (vyššie odborné vzdelanie získané štúdiom na strednej odbornej škole, tanečnom konzervatóriu, škole umeleckého priemyslu) alebo vysokoškolským diplomom (vysokoškolské štúdium prvého až tretieho stupňa).

Predpoklad odbornej spôsobilosti sa vyžaduje až od vymenovaného asistenta sčítania po tom, ako získa odbornú spôsobilosť z dôvodu, že splnenie tohto predpokladu sa viaže výlučne

na školenie organizované úradom, a nie je efektívne takéto školenie organizovať len pre potenciálnych záujemcov o prácu asistenta sčítania.

K § 12

Upravuje sa vymenovanie asistenta sčítania. Osobou oprávnenou vymenovať asistenta sčítania bude starosta obce. Ten podľa potreby vymenuje jedného alebo viacerých stacionárnych asistentov pre každé kontaktné miesto zriadené obcou alebo poštovým podnikom (na základe personálneho návrhu poštového podniku) a jedného alebo viacerých stacionárnych asistentov sčítania pre jedno zariadenie alebo jedného asistenta sčítania pre viacero zariadení nachádzajúcich sa na území obce. Starosta pri určovaní počtu stacionárnych asistentov vychádza z poznania praktickej situácie v obci a v zariadeniach na jej území, aby zabezpečil plynulý priebeh sčítania a včasnosť poskytnutia potrebných údajov.

Starosta obce menuje aj stacionárneho asistenta zariadenia, a to spomedzi zamestnancov zariadenia, na návrh osoby zodpovednej za zariadenie v prípade zariadení uvedených v zákone a tiež v prípade zariadenia s kapacitou nad 100 lôžok. Proces menovania stacionárneho asistenta zariadenia sa navrhuje spôsobom, že obec vyzve najneskôr do 30. októbra 2020 osobu zodpovednú za zariadenie aby jej navrhla, ktorý zo zamestnancov zariadenia bude stacionárnym asistentom zariadenia, za predpokladu, že tento spĺňa zákonné podmienky na vymenovanie za asistenta sčítania a s týmto vymenovaním súhlasí. Osoba zodpovedná za zariadenie doručí obci návrh na stacionárneho asistenta zariadenia do 30 dní od kedy jej bola doručená výzva obce.

Pri vymenúvaní mobilných asistentov berie starosta obce do úvahy, aký počet týchto asistentov bude v rámci jeho obce potrebný, aby sčítanie prebehlo plynulo a včas. Starosta berie do úvahy aj národnostné zloženie obce a za mobilných asistentov vymenuje aj osoby, ktoré ovládajú jazyk národnostnej menšiny, ak ide o obec, ktorej obyvatelia majú v zmysle zákona o používaní jazykov národnostných menšín právo v tejto obci používať v úradnom styku jazyk menšiny. Starosta pri určovaní osoby, ktorá bude mobilným asistentom prihliada aj na to, či bude mobilný asistent pomáhať so sčítaním aj obyvateľom, ktorí používajú iný cudzí jazyk.

Za asistenta sčítania môže byť vymenovaná len osoba, ktorá spĺňa podmienky ustanovené týmto zákonom a ktorá súhlasí so svojim vymenovaním za asistenta sčítania.

K § 13

Odbornú spôsobilosť vo vzťahu k sčítaniu obyvateľov nadobudnú asistenti sčítania absolvovaním školenia, na ktorom sa oboznámia s príslušnými právnymi predpismi predovšetkým s týmto zákonom, právnymi predpismi vzťahujúcimi sa na ochranu osobných údajov, vykonávacími predpismi a metodickými pokynmi úradu, a získajú zručnosti potrebné na prácu s elektronickým sčítacím formulárom. Podrobnosti o týchto školeniach ustanoví úrad metodickým pokynom.

V rámci súčinnosti poskytovanej podľa § 26 písm. a) a § 27 ods. 2 písm. b) návrhu zákona starosta obce oznámi v ustanovenej lehote príslušnému okresnému úradu osoby, ktoré vymenoval za asistentov sčítania, a okresný úrad to v ustanovenej lehote oznámi príslušnému kontaktnému bodu.

K § 14

Úrad bude viesť zoznam asistentov sčítania, pričom asistent sčítania doň bude zapísaný odo dňa nadobudnutia odbornej spôsobilosti. Ustanovujú sa údaje, ktoré sa do tohto zoznamu budú zapisovať, ako aj dôvody na vyčiarknutie zo zoznamu.

K § 15

Asistent sčítania nadobúda práva a povinnosti asistenta sčítania najskôr dňom zápisu do zoznamu asistentov sčítania, pred týmto dňom nie je oprávnený konať ako asistent sčítania a neviažu ho zákonné povinnosti asistenta sčítania.

Asistent sčítania zapísaný do zoznamu je oprávnený oboznamovať sa s údajmi pre sčítanie obyvateľov a zároveň je oprávnený tieto údaje od povinných osôb požadovať. Asistent sčítania má nárok na poskytnutie technických pomôcok.

Zákon podrobne ustanovuje povinnosti asistenta sčítania, ktoré priamo súvisia s požiadavkou riadneho, včasného, pravdivého a úplného získania údajov pre sčítanie obyvateľov. Asistent bude povinný preukazovať sa pri výkone jeho činnosti preukazom asistenta sčítania, ktorého vzor ustanoví opatrenie.

K § 16

Funkcia asistenta sčítania bude odplatná, pričom činnosť asistenta je možné vykonávať v rámci plnenia pracovných úloh v pracovnom pomere, ak ide o zamestnancov obcí (stacionárni asistenti sčítania alebo mobilní asistenti sčítania v kontaktných miestach zriadených obcou), poštového podniku poskytujúceho univerzálnu poštovú službu (len stacionárni asistenti sčítania) alebo zariadení podľa § 3 písm. j) návrhu zákona (len stacionárni asistenti sčítania). Rozpočet sčítania predpokladá uvoľnenie peňažných prostriedkov v prospech zvýšenia hmotnej zainteresovanosti zamestnancov uvedených prevádzkovateľov, pretože výkon činnosti asistenta sčítania v rámci platenej prekážky v práci nemusí byť pri uchádzaní sa o túto funkciu motivujúci. Vzhľadom na potrebu úradu pokryť kategórie obyvateľstva znevýhodnené pri elektronickom sčítaní, absencia asistentov sčítania vykonávajúcich svoju činnosť v rámci plnenia pracovných úloh u prevádzkovateľa kontaktného miesta alebo zariadenia by mohla sťažiť sčítanie obyvateľov. Zákon však ponecháva aj možnosť výkonu činnosti asistenta sčítania v rámci platenej prekážky v práci, čo prichádza do úvahy aj pri asistentoch vykonávajúcich zárobkovú činnosť vo vzťahu k tretím osobám alebo pri samostatne zárobkovo činných osobách. Napokon existuje aj tretia možnosť – výkon činnosti za odmenu, ak bude asistent sčítania ako zamestnanec alebo osoba v obdobnom pracovnom vzťahu vykonávať činnosť mimo pracovného času dohodnutého s jej zamestnávateľom, ak bude asistent evidovaným uchádzačom o zamestnanie, alebo ak osoba nebude vykonávať sústavne zárobkovú činnosť z dôvodu, že je starobný alebo invalidný dôchodca, alebo študent. Podrobnosti o určení výšky tejto odmeny a spôsobe jej úhrady ustanoví úrad opatrením.

K § 17

Úrad vytvorí Elektronický systém pre sčítanie, ktorý bude dostupný cez webové sídlo úradu, prostredníctvom ktorého bude možné vyplňať formuláre pre sčítanie obyvateľov, ako aj pre sčítanie domov a bytov. Správcom tohto informačného systému verejnej správy bude úrad,

ktorému zákon ustanovuje ďalšie povinnosti nad rámec všeobecných povinností správcu informačného systému verejnej správy. Splnením týchto povinností úradu sa zabezpečí realizácia sčítania elektronickou formou. Úrad okrem vytvorenia a prevádzky portálu zabezpečí aj vytvorenie formulárov a ich bezodplatné sprístupnenie. Ďalej zabezpečí vytvorenie systému identifikácie elektronickej identity povinnej osoby podľa jedinečného identifikátora a systém na overenie tejto identity prostredníctvom autentifikácie osoby, podrobnosti o týchto systémoch ustanoví úrad opatrením. Návrh opatrenia bude predmetom konzultácie s Úradom na ochranu osobných údajov SR.

K § 18

Kontaktným miestom bude miesto, kde môže povinná osoba uskutočniť svoje sčítanie sama alebo pomocou asistenta sčítania, a ktoré môže byť umiestnené na obecnom úrade, na inom mieste zriadenom obcou, alebo na integrovanom obslužnom mieste, známejšom pod označením integrované obslužné miesto občana (IOMO).

Obec je povinná zriadiť kontaktné miesto najneskôr do 15 dní pred začiatkom doby sčítania obyvateľov, prevádzkovať kontaktné miesto zriadené obcou počas doby sčítania obyvateľov a zverejniť zoznam všetkých (nie len tých zriadených obcou) kontaktných miest na svojom území počas doby sčítania obyvateľov [§ 27 ods. 2 písm. i) návrhu zákona]. Do 31. decembra 2020 je obec povinná oznámiť kontaktnému bodu príslušné údaje o ňou zriadenom kontaktnom mieste [§ 27 ods. 2 písm. n) návrhu zákona]. Poštový podnik poskytujúci univerzálnu poštovú službu môže zriadiť kontaktné miesto po dohode s úradom.

Kontaktné miesto musí spĺňať podmienky prevádzky ustanovené zákonom a musí byť úradom zapísané do zoznamu kontaktných miest. Konkrétne podmienky prevádzky ustanoví úrad opatrením. Medzi podmienky prevádzky patrí aj zabezpečenie čo najľahšej prístupnosti kontaktného miesta pre občanov so zdravotným postihnutím. Za plnenie podmienok prevádzky kontaktného miesta počas celého sčítania bude zodpovedať jeho prevádzkovateľ. Kontrolu podmienok prevádzky vykonáva úrad.

K § 19

Úrad bude viesť zoznam kontaktných miest. Ustanovujú sa podrobnosti o spôsobe zápisu kontaktného miesta do zoznamu, o zapisovaných údajoch, o vyčiarknutí kontaktného miesta zo zoznamu. Zoznam kontaktných miest bude verejný, úrad je povinný zverejniť ho na svojom webovom sídle.

K § 20

Sčítanie v roku 2021 bude integrovaným sčítaním, to znamená, že bude kombinovať údaje z konkrétnych administratívnych zdrojov údajov s údajmi, ktoré je možné získať výlučne od obyvateľov. Keďže údaje z administratívnych zdrojov nie sú dostatočné pre využitie na účel sčítania, je potrebná ich kombinácia s údajmi z terénneho zisťovania.

Na druhej strane je cieľom pripravovaného sčítania minimalizovať administratívnu záťaž obyvateľov, preto sa nebudú od obyvateľov zisťovať údaje, ktoré má štát k dispozícii z iného administratívneho zdroja, ak to nebude pre účely sčítania nevyhnutné. Konkrétne vymedzeniu údajov z administratívnych zdrojov pre účel sčítania predchádzal dotazník

prehľadu existujúcich zdrojov údajov o obyvateľoch, domoch, bytoch a domácnostiach, zhodnotenie dostupných zdrojov, komunikácia so správcami a prevádzkovateľmi informačných systémov verejnej správy, uzatváranie dohôd na poskytovanie údajov pre účel testovania, primárna analýza údajov z administratívnych zdrojov (obsah, štruktúra, číselníky, pokrytie atď.), vytvorenie modelu populačnej bázy, overovanie integrácie údajov z administratívnych zdrojov navzájom a pod.

Zákon ustanovuje, že správca administratívneho zdroja je povinný poskytnúť úradu údaje na základe jeho žiadosti, a to na presne vymedzený účel, ktorým je príprava sčítania, zistenie údajov zisťovaných v rámci sčítania a dosčítavania a zabezpečenia kontinuity poskytovania údajov pre postcenzus.

Odsek 2 ustanovuje, ktorí správcovia administratívnych zdrojov majú osobitné postavenie z hľadiska potreby Úradu získať údaje na účely sčítania od týchto správcov, pričom v prípade potreby je na základe žiadosti úradu aj iný správca administratívneho zdroja povinný poskytnúť údaje potrebné na účel sčítania. Neuzavretý výpočet subjektov verejnej moci, ktoré sú povinné poskytnúť údaje, je nevyhnutný z dôvodu bezproblémového zabezpečenia plnenia úloh úradu voči Eurostatu. Návrh zákona musí predstavovať dostatočné flexibilitnú právnu úpravu, ktorá umožní aj v prípade akýchkoľvek technických, organizačných či legislatívnych zmien uskutočniť sčítanie s využitím administratívnych zdrojov údajov. Zároveň má zákon pokryť aj prípadnú potrebu realizácie dosčítania a postcenzu, čo bude aktuálne až v horizonte viac ako dvoch rokov od predpokladanej účinnosti tohto zákona. Preto zákon musí upravovať možnosť vyžiadať štatistické údaje aj od subjektov verejnej moci, ktoré nie sú v súčasnosti identifikované.

Upravujú sa hlavné východiskové registre pre potreby sčítania a lehoty, v ktorých sú príslušní správcovia administratívneho zdroja povinní poskytnúť úradu požadované údaje. Z rovnakých dôvodov, aké boli uvedené vyššie, musí byť zákon flexibilný aj vo vzťahu k identifikácii registrov, z ktorých majú orgány verejnej moci povinnosť poskytnúť údaje na účel sčítania.

K § 21

Upravuje sa žiadosť úradu, na základe ktorej správca administratívneho zdroja poskytne úradu údaje na účely sčítania a predbežné prerokovanie jej obsahu s príslušným správcom administratívneho zdroja zo strany úradu. Obsah žiadosti úradu definuje odsek 3 (napríklad zoznam, rozsah a termín poskytnutých údajov). Ak obsahom dohôd účinných v čase nadobudnutia účinnosti zákona sú aj náležitosti žiadosti podľa ods. 3, úrad adresuje správcovi administratívneho zdroja žiadosť len v prípade, ak je potrebné zmeniť niektorú z obsahových náležitostí podľa odseku 3 (napríklad, ak je potrebná zmena rozsahu poskytovaných údajov).

Zákon ustanovuje, že správca administratívneho zdroja je povinný poskytnúť úradu aj také údaje, ktorých obsah môže byť predmetom zákonom chráneného tajomstva, a to najmä daňového. Do úvahy však prichádzajú aj iné druhy zákonom chráneného tajomstva alebo inej zákonom uloženéj povinnosti mlčanlivosti. V tomto prípade sa na poskytnutie údajov nevyžaduje súhlas osoby, ktorá je podľa osobitných zákonov oprávnená tento súhlas udeliť. Táto zákonná výnimka umožní úradu získať v rámci sčítania prístup k množine údajov, ktoré fyzická osoba poskytuje Finančnej správe SR a ktoré sú nevyhnutné na účely sčítania.

Predmetom zisťovania nebude skúmanie príjmov a výdavkov fyzických osôb, ako to vyplýva i zo zoznamu tém a charakteristík zisťovaných pri sčítaní, ktoré sú súčasťou Prílohy.

Upravujú sa náležitosti žiadosti úradu o poskytnutie údajov z administratívnych zdrojov. O poskytnutí údajov úrad vystaví písomné potvrdenie.

K § 22

Ustanovuje sa spôsob nakladania s údajmi získanými z administratívnych zdrojov tak, aby bola zabezpečená ochrana týchto údajov. Spôsob nakladania s týmito údajmi je oprávnený kontrolovať správca administratívneho zdroja, ktorý ich poskytol.

K § 23

Údaje z administratívnych zdrojov bude správca administratívneho zdroja poskytovať úradu elektronickými prostriedkami určenými úradom, pričom podrobnosti ustanoví úrad opatrením.

Do znenia opatrenia sa inkorporujú spôsoby technického zabezpečenia poskytovania údajov z administratívnych zdrojov, ktorými sa realizuje poskytovanie údajov medzi úradom a príslušným správcom administratívneho zdroja podľa dohody o poskytovaní údajov účinnej v čase nadobudnutia účinnosti zákona. Dohody medzi úradom a správcom administratívneho zdroja, ktoré budú účinné v čase nadobudnutia účinnosti zákona, zostanú naďalej platné na základe prechodného ustanovenia § 39 ods. 2 zákona.

Prípadné zmeny technického zabezpečenia poskytovania údajov z administratívnych zdrojov medzi správcom administratívneho zdroja a úradom budú výsledkom obojstrannej akceptácie iného aktuálne dostupného technického spôsobu poskytovania údajov, ktoré skvalitnia spôsob poskytovania údajov, navrhnutého zmluvnou stranou, alebo budú vyplývať zo zmenených požiadaviek právnych predpisov vzťahujúcich sa všeobecne na informačné systémy verejnej správy (najmä zákon č. .../2019 Z. z. o informačných technológiách vo verejnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov, výnos MF SR č. 55/2014 o štandardoch pre informačné systémy verejnej správy v znení neskorších predpisov).

Zmeny sa vykonajú na základe novej písomnej dohody o poskytovaní administratívnych údajov alebo dodatku už platnej dohody medzi Štatistickým úradom Slovenskej republiky a správcom administratívneho zdroja v súlade s opatrením (§ 23 ods. 2 zákona). Dohoda je postavená na výbere technického zabezpečenia podľa opatrenia vrátane zabezpečenia záložného spôsobu poskytovania údajov v prípade nefunkčnosti informačných systémov. Z hľadiska obsahu môže byť dohodou resp. jej dodatkom dohoda o integračnom zámere a SLA dohoda.

K § 24

Vymedzujú sa úlohy a kompetencie úradu vo vzťahu k sčítaniu. Úrad má riadiace a koordinačné kompetencie vo vzťahu k sčítaniu, ako aj presne vymedzenú zodpovednosť. Úrad zodpovedá za prípravu sčítania, za funkčnosť portálu pre sčítanie, za obsah a funkčnosť formulárov a za ich sprístupnenie, zabezpečuje činnosti potrebné na zisťovanie, spracovanie a šírenie údajov pre sčítanie, propagáciu sčítania a informačnú kampaň, metodicky riadi sčítanie, zodpovedá za zverejnenie a poskytovanie výsledkov sčítania, môže preverovať dodržiavanie povinností uloženými týmto zákonom u obcí a vykonáva ďalšie povinnosti podľa tohto zákona.

K § 25

Ustanovujú sa povinnosti niektorých ústredných orgánov štátnej správy v súvislosti so sčítaním, ktoré budú participovať na sčítaní z hľadiska jasne vymedzených úloh, ktoré spadajú do ich vecnej pôsobnosti.

Osobitne je potrebné uviesť, že podľa § 2 ods. 1 zákona č. 281/1997 Z. z. o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je vojenský obvod územný celok a správny celok slúžiaci na zabezpečenie úloh obrany a bezpečnosti štátu. Podľa § 8 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 281/1997 Z. z. na území vojenského obvodu ministerstvo obrany okrem úloh na zabezpečenie obrany štátu plní úlohy štátnej správy, ak tak ustanovuje osobitný zákon (napríklad zákon č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov), obce (§ 4 ods. 3 zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov).

K § 26

Vymedzuje sa pôsobnosť okresných úradov vo vzťahu k sčítaniu. Ide o povinnosti súvisiace so zabezpečením plynulého zberu údajov, najmä podpora kontaktných bodov pri školeniach na účel sčítania, podpora obcí v súvislosti so sčítaním.

K § 27

Obce zohrávajú pri realizácii sčítania kľúčovú úlohu. Úlohy obce ustanovené týmto zákonom pri príprave, priebehu a vykonaní sčítania sú preneseným výkonom štátnej správy. Úlohou obcí bude propagácia sčítania na obecnej úrovni a spoluvytváranie pozitívneho obrazu o sčítaní prostredníctvom informačnej a propagačnej kampane, ktorú bude realizovať v spolupráci s úradom. Obec je povinná vytvoriť nevyhnutné podmienky na sčítanie na svojom území, realizuje sčítanie domov a bytov, vykoná nábor a výber osôb, ktoré budú vykonávať funkciu mobilných asistentov, stacionárnych asistentov v kontaktnom mieste, stacionárnych asistentov zariadenia a kontaktných osôb a zabezpečí výkon ich činnosti.

Obec taktiež vyzýva osobu zodpovednú za zariadenie, aby navrhla osobu, ktorú vymenuje za stacionárneho asistenta zariadenia, vyzýva spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov a správcov na zaslanie údajov potrebných na vykonanie sčítania domov a bytov, ak danými údajmi obec nedisponuje z vlastnej činnosti. Vede aj evidenciu obyvateľov, ktorí požiadali o službu asistovaného sčítania.

Obec bude zabezpečovať prevádzku kontaktného miesta zriadeného na jej obecnom úrade, monitorovať činnosť asistentov sčítania a poskytovať im potrebnú pomoc. Obec bude zodpovedať za úplnosť sčítania z hľadiska počtu obyvateľov obce a vytvárať všetky predpoklady na dosiahnutie úplného sčítania.

Obec rovnako zodpovedá za vytvorenie virtuálnych asistenčných obvodov a plní ďalšie úlohy, ktoré jej ukladá tento zákon. Takto vymedzené úlohy obce majú zabezpečiť maximálnu možnú mieru sčítania obyvateľov vrátane obyvateľov v dôchodkovom veku, digitálne vylúčených obyvateľov, obyvateľov z marginalizovaných komunít a pod. Obce sú tiež podstatným zdrojom

informácií o špecifických skupinách obyvateľstva, ktoré prípadne nie sú evidované v administratívnych zdrojov údajov, napr. osoby bez domova, osoby bez trvalého pobytu, obyvatelia bývajúcí v iných obydliach (napr. v privesoch, iných prístreškoch, osadách) a pod.

K § 28

Predseda úradu zriadi Ústrednú komisiu pre sčítanie (ďalej len „ústredná komisia“) ako svoj dočasný poradný orgán najneskôr do 1. októbra 2019, kedy začína doba sčítania domov a bytov. Podrobnosti o ústrednej komisii upraví jej štatút, ktorý vydá predseda úradu. Predseda úradu bude zároveň aj predsedom ústrednej komisie a bude riadiť jej činnosť. Zákon ustanovuje, kto má byť zastúpený v ústrednej komisii, ako aj jej hlavné kompetencie.

K § 29 a 30

Zákon ustanovuje, akým konaním sa osoba dopustí správneho deliktu, za spáchanie ktorého ustanovuje príslušnú sankciu. Primárnym cieľom tejto legislatívy nie je sankcionovanie a právne zakotvenie sankcií má mať skôr preventívny ako represívny účinok, aby sa zabezpečila potrebná súčinnosť obyvateľov a iných povinných subjektov na účely sčítania.

Zákon zároveň umožňuje fyzickým osobám pri správnych deliktoch spočívajúcich v riadnom neposkytnutí údajov alebo u asistentov sčítania v porušení niektorej z ich zákonných povinností zbaviť sa zodpovednosti za spáchanie správneho deliktu, ak preukážu, že zo závažných zdravotných alebo iných dôvodov alebo v dôsledku iných okolností hodných osobitného zreteľa, ktoré nemohli ovplyvniť svojím konaním, od nich nebolo možné spravodlivo požadovať splnenie príslušnej povinnosti. Liberačný dôvod ustanovuje zákon aj vo vzťahu k právnickej osobe (spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov, správca, osoba zodpovedná za zariadenie), ktorá sa zbaví svojej zodpovednosti za správny delikt spočívajúci v neposkytnutí údajov (resp. v prípade osoby zodpovednej za zariadenie ide aj o iný správny delikt spočívajúci v porušení jej povinnosti vo vzťahu k sčítaniu obyvateľov), ak preukáže, že vynaložila všetko úsilie, ktoré bolo možné požadovať, aby zabránila porušeniu povinnosti. Ustanovenie týchto liberačných dôvodov má predísť neprimeranému sankcionovaniu v prípadoch, ak povinné osoby chcú spolupracovať na sčítaní, ale neumožnia im to objektívne dôvody.

Pokuty bude oprávnená ukladať obec a úrad. Úrad bude ukladať pokuty v prípade, že pôjde o správny delikt porušenia mlčanlivosti, ktorého sa dopustí zamestnanec úradu, osoba vykonávajúca činnosť pre úrad alebo člen ústrednej komisie, ďalej v prípade, ak sa správneho deliktu dopustí správca administratívneho zdroja alebo orgán verejnej moci. Ostatné správne delikty bude sankcionovať obec. Úrad bude odvolacím orgánom v konaniach o pokutách uložených obcou.

Zákon ustanovuje sadzby pokút za jednotlivé správne delikty, ktoré odrážajú závažnosť správneho deliktu s prihliadnutím na jeho skutkovú podstatu a osobu, ktorá sa ho dopustila. Zákon tiež vymedzuje skutočnosti, na ktoré obec a úrad pri ukladaní pokuty prihliada, pričom zakotvuje aj možnosť upustenia od uloženia pokuty, ak k náprave bude postačovať samotné prejednanie správneho deliktu. Zákon ukladá možnosť uložiť pokutu aj opakovane. Ustanovuje sa subjektívna a objektívna lehota, v ktorej možno začať konanie o uložení pokuty.

K § 31

Dodržiavanie povinností podľa tohto zákona kontroluje úrad, na výkon tejto kontroly sa aplikuje druhá časť zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov.

K § 32 a § 33

Ustanovuje sa miesto uloženia údajov získaných v rámci sčítania a upravuje sa ochrana získaných osobných údajov.

Súčasťou sčítania bude zisťovanie údajov, ktoré sú v značnej časti aj osobnými údajmi, t. j. údajmi, ktoré sú schopné priamo alebo nepriamo identifikovať konkrétnu fyzickú osobu.

Bez týchto údajov nie je možné dosiahnuť cieľ samotného sčítania, ktorým je získanie dostatočných, spoľahlivých, podrobných a porovnateľných údajov o obyvateľoch, domoch a bytoch s cieľom umožniť plniť úlohy, ktoré vyplývajú

- orgánom štátnej správy a orgánom územnej samosprávy z osobitných predpisov na rôznych úsekoch správy vecí verejných a
- Slovenskej republike zo záväzkov vo vzťahu k Európskej únii (osobitne z nariadenia o sčítaní).

Návrh zákona predstavuje vo vzťahu k právnej úprave ochrany osobných údajov implementáciu právnych základov špecifikovaných nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (ďalej len „nariadenie GDPR“) a zákonom o ochrane osobných údajov.

Vnútroštátny právny základ spracúvania osobných údajov v rámci sčítania tvorí požiadavka a potreba

- spracúvania údajov nevyhnutných podľa osobitného predpisu, ktorým bude zákon o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 [§ 13 ods. 1 písm. c) zákona o ochrane osobných údajov, čl. 6 ods. 1 písm. c) nariadenia GDPR] a
- spracúvania údajov nevyhnutných na splnenie úloh realizovaných vnútroštátnymi orgánmi verejnej moci a orgánmi EÚ vo verejnom záujme [čl. 6 ods. 1 písm. e) nariadenia GDPR, § 13 ods. 1 písm. e) zákona o ochrane osobných údajov].

Právny základ spracúvania osobných údajov podľa čl. 6 ods. 1 písm. e) nariadenia GDPR, resp. podľa § 13 ods. 1 písm. c) a e) zákona o ochrane osobných údajov musí byť špecifikovaný v osobitnom predpise tak, aby ustanovil minimálne:

- a) účel spracúvania osobných údajov,
- b) kategóriu dotknutých osôb a
- c) zoznam spracúvaných osobných údajov alebo ich rozsah.

Návrh zákona vymedzuje účel získavania údajov v § 1 návrhu zákona. Návrh zákona definuje aj osobitné účely poskytnutia a využitia údajov poskytnutých formou administratívnych

zdrojov údajov (§ 35 návrhu zákona) tak, aby bol právny základ pre povinné subjekty jednoznačný.

Návrh zákona špecifikuje dotknuté osoby, o ktorých sa budú predmetné údaje vrátane osobných údajov zisťovať.

Návrh zákona špecifikuje rozsah osobných údajov, ktoré sa budú zisťovať v rámci sčítania. Úrad aplikoval už pri definovaní rozsahu zisťovaných údajov test minimalizácie a primeranosti údajov, t. j. posúdil a vyhodnotil rozsah údajov nevyhnutných na generovanie výpovednej štatistickej informácie, ktorá bude pre užívateľov výstupov sčítania zmysluplná.

Návrh zákona vyžaduje získavanie predovšetkým údajov podľa prílohy priamo aplikovateľného nariadenia o sčítaní. Návrh zákona zároveň predstavuje právny základ aj pre spracúvanie osobitných kategórií osobných údajov o národnosti, materinskom jazyku a náboženstve podľa § 16 ods. 2 písm. k) zákona o ochrane osobných údajov na štatistický účel podľa osobitného predpisu (tým je práve návrh zákona), pričom sledovaným cieľom spracúvania týchto osobitných kategórií osobných údajov je napr. uplatňovanie práv príslušníkov národnostných menšín podľa zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov.

Úrad má vo vzťahu k získaným osobným údajom práva a povinnosti prevádzkovateľa podľa nariadenia o GDPR, resp. podľa zákona o ochrane osobných údajov. Realizácia sčítania úradom predstavuje v súlade s nariadením GDPR [čl. 6 ods. 1 písm. e), čl. 9 ods. 2 písm. j)] a zákonom o ochrane osobných údajov osobitné účely spracúvania osobných údajov, a to výkon verejnej moci zverenej prevádzkovateľovi a spracúvanie osobných údajov na štatistické účely. Preto sa úradu umožňuje postupovať pri spracúvaní osobných údajov s určitými odchýlkami – napr. disponuje výnimkami voči uplatneniu práv dotknutej osoby na vymazanie, obmedzenie spracúvania, prenosnosť alebo na namietnutie spracúvania osobných údajov [čl. 23 nariadenia o GDPR a napr. § 20 ods. 5 písm. b), § 23 ods. 4 písm. b) a d), § 26 ods. 2, § 27 zákona o ochrane osobných údajov]. Podľa čl. 89 nariadenia GDPR a § 78 zákona o ochrane osobných údajov má úrad povinnosť poskytnúť dotknutej osobe primerané záruky ustanovené týmito právnymi predpismi, v tomto zmysle ide napr. o technické a organizačné opatrenia uvedené v § 17 ods. 2 písm. c), § 18 ods. 2 a 3 alebo § 22 ods. 3 návrhu zákona.

K § 34

Zákon kladie osobitný dôraz na povinnosť mlčanlivosti. Asistenta sčítania zaväzuje k mlčanlivosti o všetkých údajoch a podmienkach ich uchovávaní, o ktorých sa dozvedel pri plnení svojich úloh asistenta sčítania, pričom táto povinnosť nie je časovo obmedzená. Zákon definuje aké konanie asistenta sčítania sa považuje za porušenie povinnosti mlčanlivosti.

Povinnosťou mlčanlivosti v súvislosti so sčítaním zákon nezaväzuje len asistentov sčítania ale aj akékoľvek iné osoby, ktoré sa pri príprave sčítania, jeho priebehu a vykonaní a pri spracovaní jeho výsledkov oboznámia s údajmi, ktoré za účelom sčítania obyvateľov poskytli povinné osoby. Inými osobami, ktoré sú viazané povinnosťou mlčanlivosti môžu byť napríklad zamestnanci úradu alebo akékoľvek tretie osoby, ktoré sa s údajmi oboznámili napr. náhodne alebo v dôsledku porušenia povinností asistenta sčítania.

Zákon musí vytvárať dostatočný právny základ na poskytnutie všetkých potrebných údajov v rozsahu prílohy zákona a v rozsahu požiadavky nariadenia o sčítaní. Je nevyhnutné predísť prípadom využívania zákonnej povinnosti mlčanlivosti alebo určitého druhu zákonom ustanoveného tajomstva ako dôvodu na odmietnutie spolupráce s úradom v rámci sčítania. Poskytnutie údajov na účely sčítania za podmienok určených podľa tohto zákona nijakým spôsobom neznižuje úroveň ochrany osobných údajov.

K § 35 a § 36

Upravuje sa poskytovanie údajov získaných sčítaním. Podľa § 2 písm. f) zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej štatistike“) je dôverným štatistickým údajom štatistický údaj, ktorý umožňuje priamu alebo nepriamu identifikáciu spravodajskej jednotky. Ak údaje získané sčítaním nie sú dôvernými štatistickými údajmi, poskytne ich úrad každému, kto o to požiada za úhradu účelne vynaložených nákladov. Povinnosť úhrady nemajú orgány verejnej moci v SR. Ak sú však získané údaje dôverným štatistickým údajom, môže ich úrad poskytnúť len za podmienok zákona o štátnej štatistike.

Ustanovenie upravuje lehoty na zverejnenie výsledkov sčítania a základných výsledkov sčítania určených úradom.

Úrad môže poskytnúť záujemcovi aj ďalšie výstupy zo sčítania, ktoré neobsahujú dôverné štatistické údaje, za dohodnutú cenu. Ide o iný výstup ako ten, ktorý má byť voľne dostupným na webovom sídle úradu. Tento výstup bude vytvorený výlučne pre inú osobu a na základe jej požiadavky podľa dohody s úradom. Úrad tak získa možnosť zhodnotiť analyticky spracované údaje získané sčítaním, pričom však takéto výstupy nesmú umožňovať akékoľvek zneužitie osobných údajov, resp. dôverných štatistických údajov. Výstupy pre orgány verejnej moci v SR na základe dohôd poskytne úrad bezodplatne.

K § 37

Výdavky spojené so sčítaním sa budú uhrádzať zo štátneho rozpočtu, výdavky obcí spojené so sčítaním sa budú uhrádzať zo štátneho rozpočtu z rozpočtovej kapitoly úradu prostredníctvom rozpočtovej kapitoly Ministerstva vnútra SR. Upravuje sa nakladanie s majetkom obcí nadobudnutým z prostriedkov štátneho rozpočtu poskytnutých obci na sčítanie. V prípade, že je obec v nútenej správe, vzťahuje sa na nakladanie s peňažnými prostriedkami určenými na sčítanie v súlade s § 19 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, t. j. peňažné prostriedky môže počas nútenej správy obec použiť len s predchádzajúcim písomným súhlasom núteného správcu.

Upravuje sa spôsob nakladania s majetkom obcí nadobudnutých z prostriedkov štátneho rozpočtu určených na sčítanie.

K § 38

Spoločné ustanovenia upravujú, že správny poriadok sa vzťahuje len na konanie o uložení pokuty podľa tohto zákona a úrad sa pre toto konanie ustanovuje ako odvolací orgán. Na postup sčítania sa použije zákon o štátnej štatistike.

K § 39

Od začatia plynutia doby sčítania domov a bytov (1. jún 2020) do skončenia doby plynutia sčítania obyvateľov (31. marec 2021) nemožno pomenovanie ulíc a meniť číslovanie stavieb z dôvodu územnej prípravy sčítania.

Upravujú sa podmienky platnosti dohody o poskytovaní údajov na účely sčítania v roku 2021 uzavreté medzi úradom a príslušným správcom administratívneho zdroja pred dátumom nadobudnutia účinnosti zákona.

K čl. II

Úprava je potrebná z dôvodu zahrnutia odmeny asistenta sčítania podľa § 16 ods. 5 medzi príjmy fyzickej osoby zo závislej činnosti. Zároveň sa odstráni z tohto zákona obsolentný pojem „komisár sčítania“.

K čl. III

Ustanovuje sa výnimka pre výkon zárobkovej činnosti asistenta sčítania, ktorý bude vykonávať sčítanie obyvateľov, ak ide o evidovaného nezamestnaného uchádzača o zamestnanie. Cieľom je krátkodobé využitie pracovného potenciálu a možnosť vyššej časovej flexibility nezamestnaných pri realizácii sčítania. Z rovnakého dôvodu sa navrhuje doplniť výnimku pre členov a zapisovateľov volebných komisií.

K čl. IV

Pri posudzovaní nároku na peňažné príspevky na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia je hranica príjmu dôležitá na priznanie príspevkov. Pretože pri odmeňovaní asistenta sčítania ide o jednorazový príjem, navrhuje sa nepovažovať túto odmenu za príjem na účely poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu. Obdobným spôsobom už je v zákone č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov riešená napr. aj odmena za poskytnutie údajov pre štatistiku rodinných účtov, ktorá sa taktiež nepovažuje za príjem na účely tohto zákona.

K čl. V

Z dôvodu, aby sa odmena asistenta sčítania nepovažovala za príjem, o ktorý sa znižuje pomoc v hmotnej núdzi, do príslušného ustanovenia zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa dopĺňa nová výnimka z okruhu započítaných príjmov. Ide o zvýšenie možnosti stať sa asistentom sčítania aj v prípade príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, resp. členov jeho domácnosti obdobne ako u členov a zapisovateľov volebných komisií.

K čl. VI

Ustanovuje sa dátum nadobudnutia účinnosti zákona vzhľadom na dĺžku legislatívneho procesu a bezporuchové zabezpečenie procesu sčítania.

K prílohe

Príloha vymenúva témy a osobitné charakteristiky zisťované sčítaním v roku 2021, pričom ich rozdeľuje do troch okruhov (témy týkajúce sa obyvateľov, témy týkajúce sa bývania a geopriestorové a integračné charakteristiky). Témy sčítania vychádzajú zo skutočnosti, že sčítanie v roku 2021 bude opätovne súčasťou celosvetového programu populačných, domových a bytových cenzov pod záštitou EÚ a OSN. Všetky členské štáty EÚ majú povinnosť zaradiť do sčítania rovnaké, resp. porovnateľné definície zisťovaných údajov, aby ich bolo možné používať a porovnávať aj na európskej a medzinárodnej úrovni.

K vykonávacím predpisom zákona:

Navrhuje sa, aby úrad vydal formou opatrení:

- podrobnosti o charakteristikách a štruktúre zisťovaných údajov o témach podľa zoznamu, ktorý je prílohou návrhu zákona, podrobnosti o spôsobe a forme zisťovania údajov a vzory formulárov pre sčítanie obyvateľov a formulárov pre sčítanie domov a bytov ustanoví [§ 2 ods. 3 návrhu zákona];
- vzor preukazu asistenta sčítania, údaje a náležitosti, ktoré preukaz asistenta sčítania obsahuje (§ 15 ods. 3 návrhu zákona),
- určení odmeny fyzickej osobe, ktorá nevykonáva činnosť asistenta sčítania v pracovnom pomere (§ 16 ods. 5 návrhu zákona);
- podrobnosti o systéme identifikácie elektronickej identity obyvateľa a systém overenia elektronickej identity obyvateľa prostredníctvom jeho autentifikácie [§ 17 ods. 3 písm. c) návrhu zákona],
- podmienky prevádzky kontaktného miesta (§ 18 ods. 3 návrhu zákona),
- podrobnosti o technickom zabezpečení poskytovania údajov z administratívnych zdrojov (§ 23 ods. 1 návrhu zákona).

Tieto opatrenia s výnimkou opatrenia podľa § 23 ods. 1 návrhu zákona nebudú vydané k účinnosti návrhu zákona. Návrh zákona je potrebné prijať v dostatočnom časovom predstihu z dôvodu charakteru metodiky sčítania, ktorá si vyžaduje testovanie a pilotné overenie pred realizáciou samotného sčítania, a tiež vzhľadom na postupné budovanie elektronického systému pre čítanie podľa § 17 návrhu zákona.